

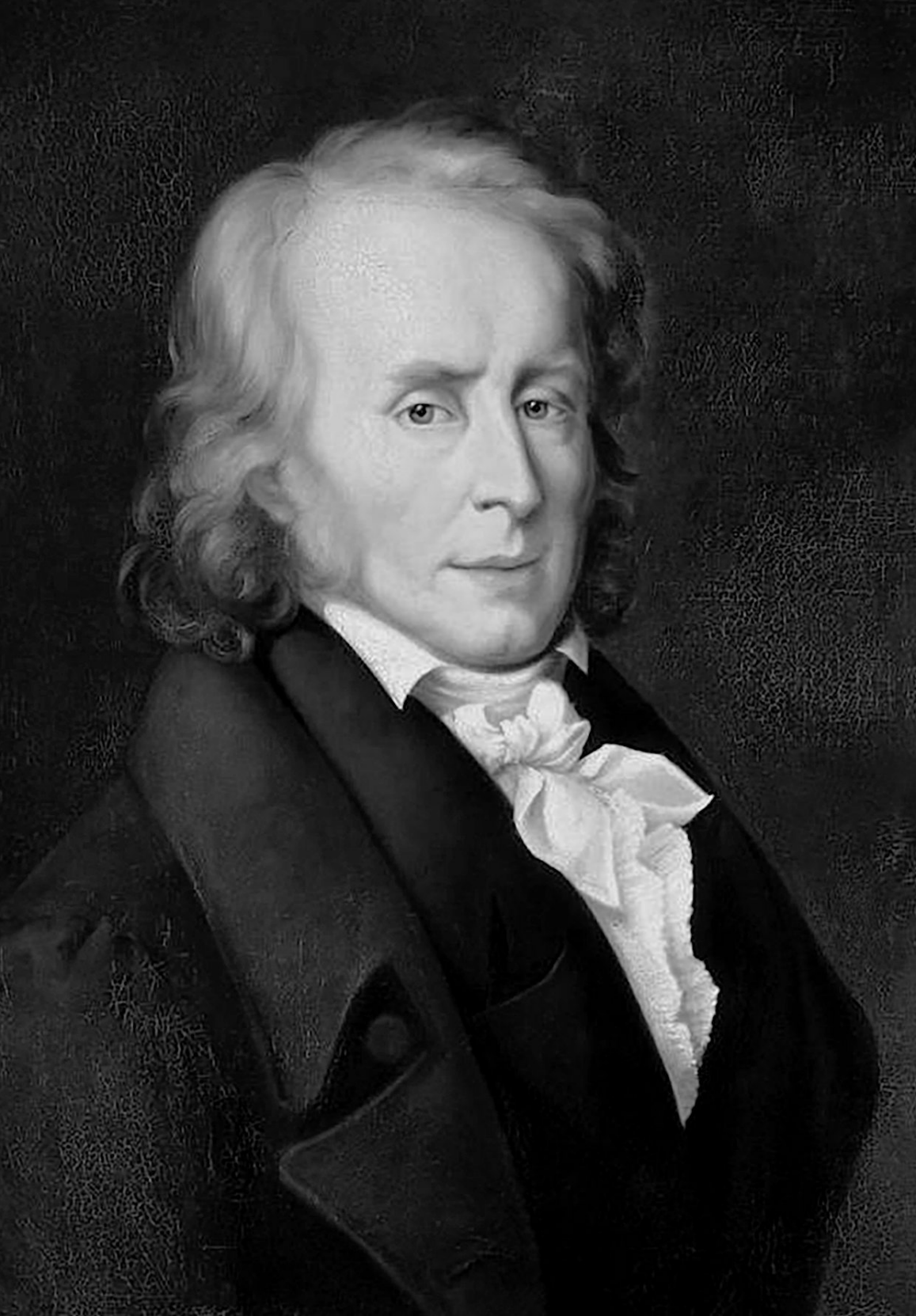
A painting of a man in a brown coat playing a violin in a room with a large window overlooking a landscape. The man is seated on a wooden chair, looking out the window. The room contains a desk with books, a chair, and a bed. The window has wooden shutters and a view of a landscape with a cypress tree and a building.

BENJAMIN
CONSTANT

ADOLPHE

NTAMO

ADOLPHE

Benjamin Constant

ADOLPHE

Erään tuntemattoman papereista
löydetty tarina

SUOMENTANUT

L. Onerva

NTAMO

Helsinki

2 0 2 6

UUSINTAPAINOS ORIGINAALISTA
Benjamin Constant, *Adolphe*.
Erään tuntemattoman papereista löydetty tarina
(Adolphe. Anecdote trouvée dans les papiers d'un inconnu, 1816).
Suom. L. Onerva. Kirja, Helsinki 1920.

ISBN 978-952-215-948-9

ULKOASU
Göran de Kopior

KANNEN KUVAT
Jean Alaux, *Léon Pallière dans sa chambre à la
Villa Médicis* (1817), 581 x 454 mm (etukansi) &
Anon. (Pierre-Narcisse Guérinin oppilas), *Étude d'un homme nu*
(n. 1810–1820), 806 x 641 mm (takakansi), öljy kankaalle,
The Metropolitan Museum of Modern Art,
New York, Yhdysvallat

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

NTAMO
Helsinki 2026 (IV LINJA 18, 00530 HKI)
www.ntamo.net (info.ntamo@gmail.com)

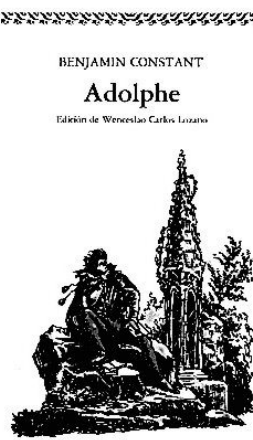
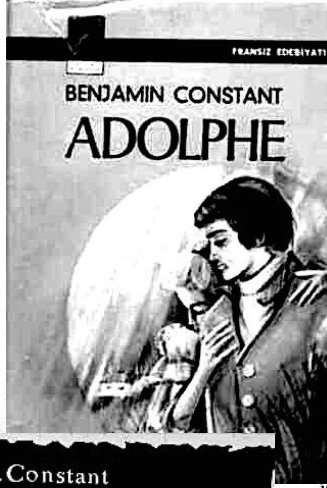
BENJAMÍ CONSTANT

ADOLF

PRÒLEG I TRADUCCIÓ DE
A. ESCLASANS

EDICIONS PROA
Riera Folch, 40
BADALONA
1980

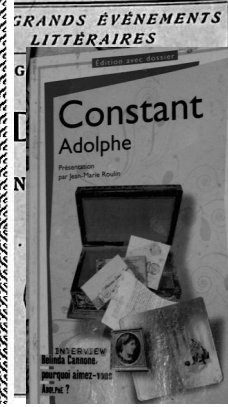

BENJAMIN CONSTANT

Adolphe

Edició de Wenceslao Carles Lozano

CATEDRA
EL TRAS UNIVERSALES

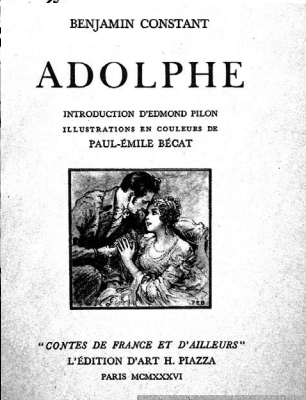
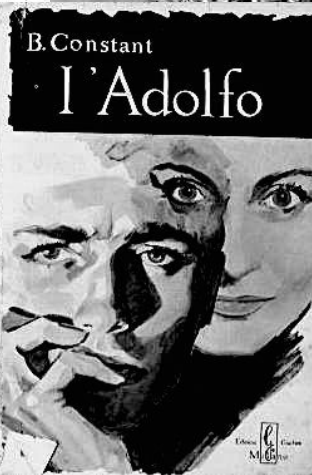
BENJAMIN CONSTANT

ADOLPHE

INTRODUCTION
PAR
PAUL BOURGET
de l'Académie Française

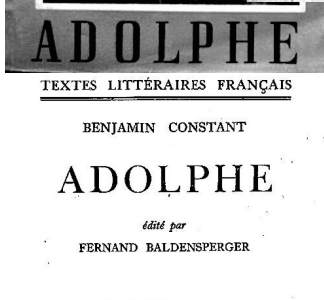
PARIS: J. M. DENT ET FILS
LONDRES ET TORONTO
J. M. DENT & SONS LIMITED
NEW YORK: E. P. DUTTON & CO.

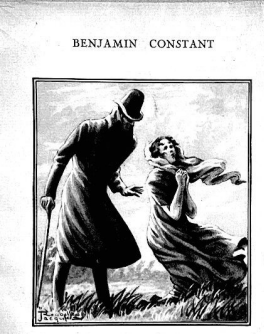
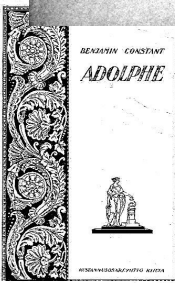
ADOLPHE

INTRODUCTION D'EDMOND PILON
ILLUSTRATIONS EN COULEURS DE
PAUL-EMILE BÉCAT

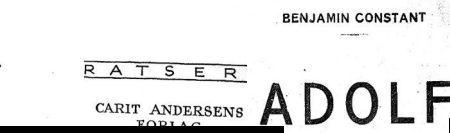
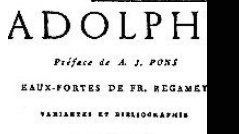
"CONTES DE FRANCE ET D'AILLEURS"
L'ÉDITION D'ART H. PIAZZA
PARIS MCMXXVII

ADOLPHE

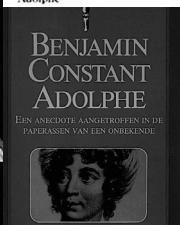
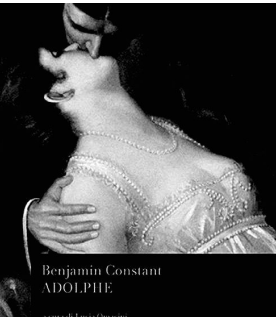
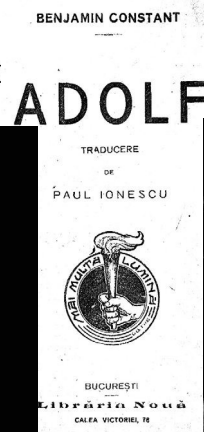

ADOLPHE

Adolphe

Roman

KUSTANTAJAN SELITYS.

Matkustelin Italiassa monta vuotta sitten. Minun täytyi pysähtyä erääseen majataloon Cerenzassa, joka on pieni kylä Calabriassa, Neton tulvimisen vuoksi; samassa majatalossa asui muuan muukalainen, jonka oli pakko oleilla siellä samasta syystä. Hän oli hyvin hiljainen ja näytti surulliselta; hän ei osoittanut minkäänlaisia kärsimättömyyden merkkejä. Valittelin välistä hänelle, koska hän oli ainoa ihminen, jolle saatoin tässä paikassa puhua, sitä, että meidän matkamme täten oli viivästynyt. ”Minulle on yhdentekevää”, vastasi hän, ”olenko täällä vai muualla.” Isäntämme, joka oli ollut puheissa erään napolilaisen palvelijan kanssa, joka palveli tätä muukalaista tietämättä hänen nimeään, kertoi minulle, ettei tämä lainkaan matkustellut uteliaisuudesta, sillä hän ei tahtonut nähdä raunioita, ei maisemia, ei muistomerkkejä eikä ihmisiä. Hän luki paljon, mutta ei milloinkaan yhtäjaksoisesti; hän käveli illoin, aina yksinään, ja usein hän saattoi viettää kokonaisia päiviä istuen liikkumattomana, pää molempien käsien varassa.

Juuri silloin, kun kulkuneuvot olivat tulleet siksi kuntoon, että olisimme voineet lähteä, sairastui tuo muukalainen sangen vaikeasti. Ihmisyys velvoitti minua jäämään hänen luokseen hoitamaan häntä. Cerenzassa ei ollut muita lääkäreitä kuin muuan kylähaavuri; tahdoin lähettää hakemaan Cozenzesta tehokkaampaa apua. ”Ei maksa vaivaa”, sanoi minulle muukalainen; ”tuo mies on juuri sopiva minulle.” Hän oli oikeassa, kenties oikeammassa kuin luulikaan, sillä tuo mies paransi hänet. ”Minä en uskonut teitä niin taitavaksi”, sanoi hän hieman nyreissään, hyvästellessään häntä; sitten hän kiitti minua huolenpidostani ja lähti.

Useampia kuukausia myöhemmin sain Napoliin kirjeen Cerenzan majatalon isännältä sekä erään lippaan, joka oli löydetty Strongoliin johtavalta tieltä, jota pitkin me molemmat, sekä muukalainen että minä, olimme jatkaneet matkaamme, vaikkakin erillämme. Majatalon isäntä, joka lähetti sen minulle, luuli sen varmasti kuuluvan jommallekummalle meistä. Se sisälsi paljon hyvin vanhoja, osoitteettomia kirjeitä tai sellaisia, joista osoitteet ja nimi-kirjoitukset olivat kuluneet pois, lisäksi naisen muotokuvan sekä erään vihkon, johon oli kirjoitettu seuraava kertomus eli elämäntarina. Muukalainen, näiden tavaroiden omistaja, ei ollut jättänyt minulle erotessamme mitään osoitetta, jolla olisi voinut hänelle kirjoittaa; minä säilytin niitä luonani kymmenen vuotta epätietoisena siitä, mitä minun pitäisi niille tehdä, kunnes kerran sattumalta, mainitessani niistä muutamille henkilöille eräässä saksalaisessa kaupungissa,

muuan heistä hartaasti pyysi, että uskoisin hallussani olevan käsikirjoituksen hänelle. Viikon kuluttua sain tuon käsikirjoituksen takaisin ynnä kirjeen, jonka olen sijoittanut tämän tarinan loppuun, sentähden että se olisi käsittämätön, jos lukisi sen ennenkuin on tutustunut itse kertomukseen.

Tämä kirje sai aikaan sen, että päätin toimittaa tämän teoksen julkisuuteen, vakuuttaen minut siitä, ettei se voinut saattaa huonoon valoon eikä loukata ketään. En ole muuttanut sanaakaan alkuperäisessä tekstissä; nimien poistaminenkään ei ole minun työtäni: ne olivat alunpitäin merkityt samalla tavoin kuin vieläkin, vain alkukirjaimilla.

I.

Olin juuri täyttänyt kaksikymmentä kaksi vuotta ja päättänyt opintoni Göttingenin yliopistossa. – Isäni, joka oli vaaliruhtinas X:n ministeri, tahtoi, että matkustelisin Euroopan huomattavammissa maissa. Hänen tarkoituksensa oli sitten kutsua minut luokseen, hankkia minulle virka hallintoalalla, jonka johto oli hänelle uskottu, sekä valmistaa minua kerran astumaan omalle tilalleen. Joskin olin viettänyt kovin epä-säännöllistä elämää, olin kuitenkin melko uutteralla työllä saavuttanut menestystä, joka oli antanut minulle erikois-aseman opintotoverieni joukossa ja saanut isäni kiinnittämään minuun luultavasti hyvinkin liioiteltuja toiveita.

Nämä toiveet olivat saaneet hänet suhtautumaan erittäin anteeksiantavasti moniin tekemiini hairahduksiin. Hän ei milloinkaan ollut antanut minun kärsiä niiden seurauksista. Hän oli aina myöntynyt avunpyyntöihin näissä asioissa, jopa ehittänyt joskus itse tarjoamaankin avustusta.

Kaikeksi onnettomuudeksi oli hänen suhtautumisensa minuun paremminkin ylevämielistä ja anteliasta kuin hellää. Tunsin syvästi, että hän ansaitsi kaiken kiitollisuuteni ja kunnioitukseni, mutta minkäänlaista keskinäistä luottamusta ei meidän välillämme ollut koskaan ollut. Hänen henkisessä virityksessään oli jotakin ivallista, joka ei soveltunut minun

luonteeseeni. Minä en siihen aikaan parempaa pyytänyt kuin saada antautua noiden alkuperäisten ja rajujen tunnelmain valtaan, jotka tempaavat sielun pois arkielämän piiristä ja saavat sen halveksimaan kaikkea ympäröivää todellisuutta. Isässäni näin, en sensoria, vaan kylmän ja pisteliään huomioijan, joka ensin sääliväisesti hymyili ja sitten piankin kärsimättömästi katkaisi keskustelun. En muista, että minulla kahdeksanatoista ensimmäisenä ikävuoteni olisi koskaan ollut hänen kanssaan tunnin kestävä keskustelua. Hänen kirjeensä olivat ystävällisiä, täynnä järkeviä ja hienotunteisia neuvoja; mutta tuskin olimme päässeet yhteen, kun jo tunsin hänessä jotakin väkinäistä, jota en voinut käsittää ja joka vaikutti minuun kiusallisesti. Minä en siihen aikaan vielä tiennyt, mitä on ujous, tuo sisäinen sairaus, joka saattaa vainota meitä aina vanhuuden päiviin saakka, joka painaa takaisin sydämeen meidän syvimät mielenliikkeemme, joka hyytää puheemme, joka tekee luonnottomaksi suussamme kaiken, mitä yritämme sanoa, niin ettemme voi ilmaista ajatuksiamme muuten kuin epämääräisin sanoin tai enemmän tai vähemmän katkeran ivan muodossa, ikäänkuin siten haluaisimme kostaa omille tunteillemme sen tuskan, jonka meille tuottaa se, ettemme voi niitä tuoda ilmi. Minä en tiennyt, että yksinpä poikansakin parissa minun isäni oli ujo ja että useinkin kauan odotettuaan minulta jotakin sydämellisyyden ilmaisua, jollaisia hänen näennäinen kylmyytensä ei tuntunut minulle sallivan, hän erosi minusta kyynelsilmin ja valitteli muille, että minä en rakastanut häntä.

Tämä umpimielinen suhtautumisemme vaikutti suuresti luonteeseeni. Ollen yhtä ujo kuin hänkin, mutta levottomampi, koska olin nuorempi, totuin sulkemaan itseeni kaiken, mitä tunsin, tekemään kaikki suunnitelmani yksin, luottamaan ainoastaan itseeni niiden toteuttamisessa ja pitämään toisten neuvoja, harrastusta, apua, niin, yksinpä läsnäoloakin esteenä ja häiriönä. Otin tavakseni, etten koskaan puhunut itseäni koskevista asioista, että alistuin keskusteluun ainoastaan kuin ikävään välttämättömyyteen ja elävöitin sitä silloin alituisella leikinlaskulla, joka teki sen minulle vähemmän väsyttäväksi ja auttoi minua salaamaan todellisia ajatuksiani. Tästä oli seurauksena eräänlainen antaumuksen puute, jota ystäväni vieläkin minussa moittivat, ja vaikeus puhua vakavasti, jota minun yhäkin on vaikea voittaa. Siitä johtui samalla kiihkeä itsenäisyyden halu, kärsimätön tuskastuminen niihin siteisiin, jotka minua ympäröivät, ja voittamaton kauhu uusien solmimiseen. Minun ei ollut hyvä olla muutoin kuin aivan yksinäni, ja niin tuntuva on minussa vieläkin tämä sielullinen taipumus, että kun aivan vähäpätöisissäkin tilaisuuksissa saan valita kahden mahdollisuuden välillä, niin kavahdan ihmishahmoa ja luonnollinen pyrkimykseni on paeta sitä saadakseni mietiskellä rauhassa. Kuitenkaan ei minussa ollut sitä pohjatonta itsekkäisyyttä, jota tuollainen luonne näyttää edellyttävän: vaikka en välittänytään muista kuin itsestäni, oli mielenkiintoni itseäni kohtaan sangen vähäinen. Syvimmällä sydämessäni piili hellyyden kaipuu, jota en

huomannut, mutta joka tyydyttämättömäksi jääneenä lakkaamatta vieroitti minut kaikesta siitä, mihin uteliaisuuteni kulloinkin kohdistui. Tätä välinpitämättömyyttä, mitä tunsin kaiken suhteen, lisäsi vielä kuolemanajatus, joka jo aivan nuorena ollessani oli järkyttänyt mieltäni; en koskaan ole voinut käsittää, kuinka ihmiset niin helposti unohtavat sen. Seitsemäntoistavuotisena olin nähnyt kuolevan erään vanhemman naisen, jonka omalaatuinen ja tavallista huomattavampi henki oli alkanut kehittää omaani. – Tämäkin nainen oli, kuten niin monet muut elämänsä keväässä suuren sielunvoimansa ja todellakin harvinaisen lahjakkaisuutensa tunnossa avosylin rientänyt maailmaan, jota hän ei tuntenut. Kuten niin monet muut oli hänkin, koska ei ollut taipunut keinotekoisien, mutta välttämättömien sovinnaisuuksien ikeeseen, pettynyt toiveissaan, viettänyt ilottoman nuoruuden, ja vihdoinkin vanhuus saavuttanut hänet silti taltuttamatta häntä. Hän asui eräässä linnassa, joka oli erään meidän maatilamme naapuristossa, tyytymättömänä ja yksinäisenä, pelkästään oman henkevyytensä varassa ja eritellen kaikkea älyllään. Melkein vuoden ajan olimme tyhjentyttämättömissä keskusteluissamme tarkastelleet elämää sen kaikilta puolilta ja tottuneet pitämään kuolemaa aina kaiken loppumääränä. Ja sitten, keskusteltuani niin paljon kuolemasta hänen kanssaan, olin nähnyt kuoleman vievän hänet aivan silmiäni edestä.

Tämä tapahtuma oli herättänyt minussa epävarmuuden tunnetta ihmiskohtaloon nähden ja epämääräistä haavemieltä, joka ei sittemmin enää minusta luopunut. Runoilijoiden

teoksista luin mieluummin niitä kohtia, jotka muistuttivat ihmiselämän lyhydestä. Mielestäni ei mikään päämäärä ollut ponnistelun arvoinen. Omituista kyllä, on tämä vaikutelma heikentynyt sikäli kuin vuodet ovat kasaantuneet ylitseni. Johtuneeko tuo sitten siitä, että toivossa on aina jotakin epäilyttävää ja että silloin, kun se jättää ihmisen elämänuran, tämä ura saa ankaramman, mutta samalla tosiperäisemmän luonteen? Vai siitäkö, että elämä näyttää sitä todellisemmalta, mitä tyystimmin harhakuvitelmat siitä ovat kadonneet, aivan kuin vuorten huiput piirtyvät selvemmin taivaanrantaan vasten silloin kun pilvet hajaantuvat?

Jätettyäni Göttingenin lähdin pieneen D:n kaupunkiin. Tässä kaupungissa valtikoit eräs ruhtinas, joka kuten useimmat Saksan ruhtinaat, lempeästi hallitsi pienoista maataan, suojaten sinne asettuneita valistuneita miehiä ja suoden täyden vapauden kaikille mielipiteille, mutta jonka ympärillä kaikesta huolimatta, kun hän vanhan tavan mukaan oli kytketty hovimiestensä seuraan, ei ollut juuri muita kuin mitättömiä tai keskinkertaisia henkilöitä. Minut otettiin vastaan tässä hovissa sillä uteliaisuudella, jonka luonnollisestikin jokainen yksitoikkoisuuden ja sovinnaisen seuratapojen kehän särkevä muukalainen herättää. Kului muutamia kuukausia, enkä vielä ollut keksinyt mitään, joka olisi voinut kiinnittää mieltäni. Olin kiitollinen siitä ystävällisyydestä, jota minulle osoitettiin; mutta toisin vuoroin esti ujouteni minua käyttämästä sitä hyväkseni, toisin vuoroin taas kyllästymisen päämäärättömään

touhuun sai minut pitämään yksinäisyyttä niitä joutavia huveja parempana, joihin minua kutsuttiin. Minulla ei ollut kaunaa ketään kohtaan, mutta sangen harvat ihmiset herättivät mielenkiintoani; mutta ihmiset loukkaantuvat välinpitämättömyydestä; he luulevat sen johtuvan pahan-suopaisuudesta tai teeskentelystä; he eivät voi uskoa sitä, että heidän seurassaan voi aivan yksinkertaisesti olla ikävä. Välistä koetin pitää kurissa ikävystymistäni; turvauduin mykkään äänettömyyteen: tätä puhumattomuuttani luultiin halveksinnaksi. Toisin vuoroin, itsekin kyllästyneenä omaan vaiteliaisuuteeni, tulin lausuneeksi jonkin sukkeluuden, ja silloin ajatusteni leikittely, kerran liikkeelle päästyään, houkutteli minut yli sopivaisuuden rajan. Saatoin yhdessä päivässä ladella esiin kaikki ne naurettavaisuudet, jotka kuukauden kuluessa olin huomannut. Ne, jotka joutuivat näiden äkillisten ja epätahallisten avomielisyyden puuskieni uskotuiksi, eivät olleet niistä minulle lainkaan kiitollisia, ja oikeassa he siinä olivatkin, sillä ne johtuivat puhumisen tarpeesta eivätkä luottamuksesta. Noista keskusteluista tuon naisen kanssa, joka ensimmäisenä oli päässyt kehittämään ajatuksiani, oli minuun jäänyt voittamaton vastenmielisyyys kaikkia yleispäteviä elämänohjeita ja kaikkia oppisääntöisiä kaavoja kohtaan. Kuullessani nyt typerän keskinkertaisten ihmisten itseensä tyytyväisinä pitävän pitkiä esitelmiä joistakin siveyttä, sovinnasta käytöstapaa tai uskontoa (jotka seikat he kernaasti asettavat samalle tasolle) koskevista, yleisesti tunnustetuista ja eittämättömistä periaatteista, teki mieleni väittää vastaan, ei siksi, että olisin kannattanut

päinvastaisia mielipiteitä, vaan siksi, että niin varma ja raskas vakaumus harmitti minua. Jokin salainen vaisto sitäpaitsi vaati minua epäilemään noita yleisiä selviöitä, jotka olivat niin vailla kaikkia rajoituksia, niin puhtaita kaikista vivahduksista. Typerät tekevät moraalistaan jyrkän, jakamattoman möhkäleen, jotta se niin vähän kuin mahdollista pääsisi sekaantumaan heidän tekoihinsa ja jättäisi heidät vapaiksi kaikissa yksityiskohdissa.

Tällä käyttäytymiselläni jouduin piankin kaikkialla kevytmielisen, pahan ihmisen ja pilkkakirveen maineeseen. Minun katkerat sanani tulkittiin ilkeämielisen sielun ilmaisuiksi, pilapuheeni hyökkäyksiksi kaikkea vastaan, mikä suinkin on pyhintä. Ne, joihin, väärin kylläkin, olin ivani kohdistanut, huomasivat mukavaksi vetää yhtä köyttä juuri niiden periaatteiden kanssa, jotka he syyttivät minun tekevän epäilyksenalaisiksi; koska tahtomattanikin olin saanut heidät nauramaan toinen toistensa kustannuksella, yhtyivät he nyt kaikki minua vastaan. Tuntui melkein siltä kuin huomauttaessani heidän naurettavista puolistaan olisin ilmaissut jonkin heidän minulle uskoman salaisuuden; olisi voinut luulla, että he, näyttäytyessään minun silmissäni sellaisina kuin olivat, samalla olivat saaneet minun puoleltani vaitiolon lupauksen; mutta minä en tuntenut tehneeni tällaista liian rasittavaa välipuhetta. Heitä oli huvittanut olla sellaisia kuin he olivat ja minua huvitti huomioda ja kuvata heitä; ja se, mitä he nimittivät hävyttömyydeksi, oli minun mielestäni aivan viaton ja hyvin oikeutettu vahingonkorvaus.

En tahdo tässä laisinkaan puolustaa itseäni: jo aikoja sitten olen luopunut tuosta kokemattoman hengen kevytmielisestä ja helppohintaisesta tavasta; tahdonpa ainoastaan sanoa, ja sanoa sen muille kuin itselleni, joka nyt olen suojassa maailmalta, että tarvitaan aikaa tottuakseen ihmisten sukuun sellaisena, kuin miksi sen oman edun pyynti, teeskentely, turhamaisuus ja pelkuruus ovat meille tehneet. Se hämmästys, minkä tällaisen keinotekoisien ja epäluontevien seurapiirien näkeminen varhaisimpana nuoruusaikana aiheuttaa, todistaa pikemminkin luonnontuntoista sydäntä kuin paha sisua. Tällä seuramaailmalla ei sitäpaitsi ole mitään pelättävänä siitä: se painaa meitä siinä määrin, sen salainen vaikutus on niin mahtava, että se ennen pitkää muovailee meidät tuon yleisen valinkaavan mukaisiksi. Silloin emme hämmästele enää muuta kuin omaa entistä hämmästyttämme ja me viihdymme hyvin uudessa muodossamme, aivan samoin kuin lopulta hengittää vapaasti jossakin täpötäyteen sulotussa teatterihuoneessa, jossa sisään astuessaan tuskin sai vedetyksi henkeään.

Jos jotkut pelastautuvat tästä yleisestä kohtalosta, niin sulkevat he itseensä tuon salaisen eriävän kantansa; he huomaavat useimmissa näistä naurettavaisuuksista paheen idun: he eivät enää tee pilaa niistä, sentähden että halveksinta on heissä astunut leikinlaskun sijalle, ja halveksinta on äänetön.

» myös taiteellisessa suhteessa verraton [...] uudenaikaisten sieluntutkimusten ensimmäinen esikuva [...] terävä ja samalla muotokiinteä ote [...] *Adolphe* on pieni mestariteos. Se on elävä ja voimakas rakkaustarina, jonka tehoa aika ei ole heikontanut, ja samalla on se tutkielma yhteiskunnan ja yksilön keskinäisestä suhteesta.

SUOMENTAJA L. ONERVA

BENJAMIN CONSTANT (1767–1830)
SYNTYI LAUSANNESSA JA SIIRTYI HETI
RANSKAN VALLANKUMOUKSEN TERRORIVAIHEEN
JÄLKEEN 1795 PARIISIIN VAIKUTTAEN SIELLÄ
ETENKIN KANSANEDUSTAJANA KUOLEMAANSA
ASTI. FILOSOFI JA VALTIOTEOREETIKKO JULKAISI
1816 AINOAN KAUNOKIRJALLISEN TYÖNSÄ,
EUROOPPALAISEN ROMANTIIKAN VARHAISIIN
KOHOKOHTIIN LUETUN *Adolphen*. SE OLI PITKÄÄN
HÄNEN YLIVOIMAISESTI TUNNETUIN LUOMANSA,
KUNNES 1900-LUVUN LOPULLA ALKOI VIRITÄ
UUSI KANSAINVÄLINEN UTELIAISUUS
HÄNEN LIBERALISMIA, DESPOTISMIA JA
MODERNIN ELÄMÄN LUONNETTA KÄSITTELEVIIN
TEKSTEIHINSÄ. NTAMO-TEOSLAITOS SISÄLTÄÄ
JOUKON HUOMAUTUKSIA SEKÄ LAAJAN KRIITTISEN
JÄLKISANAN RAASTAVAN JA PYSYVÄSTI
VANGITSEVAN ROMAANIN SEKÄ CONSTANTIN
NYKYAIKAISELLE DEMOKRATIALLE TÄRKEISTÄ
AJATUKSISTA JA NIIDEN VASTAANOTOSTA, VALLAN-
KUMOUKSEN PERINNÖSTÄ JA PESÄNJAOSTA.

NTAMO 2026

ISBN 978-952-215-948-9